людина великого розуму, критичного мислення, Григоренко глибоко аналізує основи соціалістичної ідеології, доходячи висновку, що «марксизм-ленінізм – це вчення крайньої диктатури, крайнього тоталітаризму, в якому демократичні і гуманістичні відхилення відіграють лише роль маскувальної демагогії і застосовуються для обдурення мас» (цитата зі спогадів Петра Григоренка, яку використав у своїй доповіді А.В.). Ці думки були цілком суголосні з переконаннями Анатолія Вадимовича, які сформувались в нього переважно під впливом власних спостережень за життям в СРСР.

Не маю тут змоги називати всі книги, які читав Анатолій Вадимович і які справили на нього велике враження. Щоб уявити обсяг літератури, яку він осмислював, достатньо подивитись на бібліографію до його монографії "Синергетична концепція культури". У першому виданні 2009 року бібліографія займає 21 сторінку, у другому виданні кількість позицій у списку літератури ще збільшилась.

І наостанок: Анатолій Вадимович часто сміявся на висловом пролетарського письменника Горького: "Любите книгу – источник знания". Цей афоризм можна було побачити надрукованим великими літерами в книгарнях та бібліотеках по всьому СРСР. "Хіба ж книга є джерелом знань?" – питав Анатолій Вадимович. Для пересічних мас – так, але звідки знання потрапляє в книги? Отож, джерелом знань є мозок мислителів, науковців, поетів.

ПОНЯТТЯ РУХУ В ДЕЯКИХ УКРАЇНСЬКИХ НАЗВАХ

Тетяна Мамчич
Волинський національний університет імені Лесі Українки
tetyana.mamchych@gmail.com

На нашу думку, первинне поняття "рух" досить вагомо присутнє у словах української мови (не говоримо тут про очевидні похідні). Схоже, що із словом (а, отже, і з поняттям) рух пов'язані слова "рука" та "ріка".

Рука є найбільш рухомою частиною тіла, тому і пропонується таке виведення.

Ріка – це сутність, яка тільки в рухомому стані існує. На посилення нашої тези наведемо дотичне поняття – "рукав". В українській мові "рукав" річковий є омонімом до "рукав" як елемент одягу, пов'язанний з рукою. Опосередковано на користь семантичного зв'язку "рукав" як елемент одягу і "рукав" ріки служить співзвучність англійського "sleev" (рукав одягу) та "злив" – потік води.

Опосередкованим аргументом також вважаємо наявність, навіть не одної – двох, рік Буг в Україні: Західний Буг та Південний Буг. Ці дві ріки в давнинну мали однакові назви -- Бог. Примітно, що шведською мовою "Bog" (вимовляється "Буг") означає "плече", верхню найкрупнішу частину руки. Зважаючи на те, що витоки цих двох рік розташовані недалеко одна від одної, то можна припустити, що вони розглядались в одному комплексі, як дві частини чогось єдиного. Оскільки Західний Буг належить до ареалу Балтійськг моря, а Південний Буг – Чорного, то логічно припустити, що обидві ріки є важливою складовою Балтійсько - Чорноморських комунікацій.

Пов'язане з "рікою" слово "русло" – шлях руху водної течії, тобто, "шлях", "маршрут". У шведській мові співзвучне слово "rutt" теж озачає "маршрут". Англійською "route" також означає "шлях", а "river" (ріка) не далеке від "ріка". У цій же когорті слова "дорога" та "road" (англ. "дорога"), тут "д-р" та "r-d" цілком узгоджуються і близькі до шведськго "rutt".

Гіптеза про етимологію слова "ріка" від слова "рух" дозволяє продовжити логічне виведенння наступних слів. У скандинавських та у фінській мові словом, схожим на "рус" – "routsi"-- називались "веслярі". За нашою пропозицією, "весляр" так називається, оскільки його функція -- провести судно по руслу, навіть, точніше, по точно вивіреному

маршруту, щоб оминути небажані місця і вчасно здійснити потрібні маневри. Існує широко розповсюджена версія походження давньї назви людей "руси" та країни "Русь", як похідні від цього північного слова – "весляр". На нашу думку, у цій версії частина правди таки є: ці слова не тільки співзвучні, і семантично пов'язані, але опосередковано -- через слова "русло" та "ріка".

Наша теза полягає у виведеннні назви землі/країни/князівства "Русь" від слова "ріка" з відтінком приналежності, (подібно, як приналежність звучить у пом'якшенні слів "мій","твій" та "свій"). А "руси", відповідно, люди, які при тих ріках не просто живуть, а рух по цих ріках є важливою хактеристикою їх способу життя.

До асоційованих з "рікою" слів варто залучити слово "риба". Шведські дієслва "att bo" (читається "бу") та "att by" означають "бути", "жити" у сенсі "перебувати". Таки співзвучно з українським "бути". Якщо в українському слові "риба" склад "ри-" асоціювати з "ріка", а "-ба" з "бути", то, тоді "риба" означає "істота, яка живе у ріці ", що є цілком логічним. У той час, як ніяка інша, більш обгрунтована етимологія цього слова автору поки не трапилась. До речі, ця ж схема дозволяє унтерпретувати слово "небо" як місце, де ніхто не живе (крім (у фігуральному сенсі) уже не живих предків - небіжчиків).

Продовжимо ряд інтерпретацій, спираючись на асоціації із шведськими відповідниками, вважаючи, що для згаданої групи слів це виявилось плідним. Шведською мовою назва "Русь" пишеться "Rysland" – "Земля русів" (Rys-land). Зараз ця назва інерційно продовжена на іншу країну. Отже, частина "Rys" асоціюється з русами. Тоді, на нашу думку, "Ryrik", чи "Ryric " шведською, чи "Рюрик" українською мовою не може означати нічого іншого, як тільки "Король русів", тобто загальна назва титулу лідера, а не власне ім'я. Стосовно літери "s" в "Rys", то зауважимо , що у слові "rysk" ("руський" та "російський") "-sk" є присвійним суфіксом, який виражає приналежність, а коренем лишається "ry", це зауваження наводимо для того, щоб аргументувати достатність "ry-" без "s" для значення "руський" у слові "Ryrik".

У підсумку отримуємо:

1. Назви річок "Рось", "Рудка", "Рутка" та подібні їм означають шлях, дорогу, маршрут.

2. Назви річок "Буг" (Західний та Південний) означають розгалуження річкового шляху.

3. Назва групи людей "руси" означає "люди, які живуть і рухаються по річках", буквально "річкові люди", а "Русь" – країна русів. Або "Русь" – країна річок", а "руси" – її жителі. В будь-якому випадку ці два слова пов'язані зі словом "ріка".

4. Рюрик означає загальну назву титулу "король Русі".

Завершуючи, наведемо деякі коментарі з приводу залучення для аналізу шведської мови. По-перше, розгляуті терміни на даний час не мають переконливої інтерпретації українською мовою, а також мовами сусідніх країн, тому доцільно спробувати залучити інші, більш віддалені, проте спорідненні, з групи індоєвропейських мов, або їхні старіші відповідники.

По-друге, обгрунтування походження, напевно, має не єдиний правильний спосіб представленння, оскільки існують групи слів з подібним звучанням та значенням в різних мовах однієї групи. Пояснення з точки зору шведської мови не виключає можливість отримання такого ж результату із залученням інших аргументів.